

*Ledningskontoret
2014-01-30
Uppdaterad 2018-07-05*

Regionalt serviceprogram Gotlands län 2014-2020

Innehållsförteckning

1 Inledning.....	3
2 Bakgrund	3
3 Avgränsning	4
4 Kopplingar till andra program.....	4
5 Partnerskap	4
6 Tillgänglighet till kommersiell service på Gotland.....	5
7 Mål för perioden 2014-2020	7
8 Insatser och prioriteringar	7
9 Hållbar utveckling	7
10 Uppföljning/utvärdering.....	7
Bilaga 1-3	8-10

1 Inledning

Regeringen har i regeringsbeslut N2013/2300/RT daterat 2013-05-02 uppdragit åt Region Gotland att utarbeta ett regionalt serviceprogram för perioden 2014-2018. Enligt beslutet skall programmet utarbetas i enlighet med Tillväxtverkets riktlinjer för framtagande och genomförande och med tillvaratagande av erfarenheter och kunskap från tidigare programperiod 2009-2013. Programmet skall bygga på en analys av behovet i länet och utformas för att i möjligaste mån samverka med övriga program för regional tillväxt. Det regionala serviceprogrammet skall lämnas till Näringsdepartementet senast den 14 mars 2014 och börja gälla från och med 1 april 2014.

Enligt Tillväxtverkets riktlinjer skall identifiering och planering av programmets konkreta insatser göras en gång per år för det närmaste kommande året.

2 Bakgrund

Serviceprogrammet har till syfte att styra insatser för att stärka dagligvarubutiker och drivmedelsstationer med strategisk betydelse för varu- och drivmedelsförsörjningen i Gotlands län. Programmet skall vara ett styrande dokument i syfte att samla resurser och insatser för att uppnå gemensamma mål för god servicetillgänglighet i länet, samt styra användandet av stödet till kommersiell service¹.

I tidigare regionalt serviceprogram 2009-2013 var den övergripande målsättningen att nuvarande tillgänglighet till kommersiell service inte försämras under programperioden. Som specifikt mål angavs att 100 % av invånarna på Gotland skall ha mindre än 20 minuters restid till närmsta kommersiella serviceanläggning.

I Tillväxtanalys delrapport ”Utvärdering av regionala serviceprogram 2009-2013” avseende utvecklingen på Gotland fram till år 2012 konstateras. ”Sammantaget har både tillgängligheten till dagligvaror och drivmedel förbättrats något under programperioden. Tillgängligheten ligger inom ramen för programmets mål att 100 procent av invånarna på Gotland ska ha mindre än 20 minuters restid till den närmaste kommersiella serviceanläggningen”.

Erfarenheten från programperioden pekar på att befintliga serviceanläggningar på den gotländska landsbygden kan drivas på marknadsmässiga villkor. Inte minst visar de nyetableringar, av både dagligvarubutik och tankstationer, som skett under perioden detta. Det är framförallt två faktorer som är viktiga för att det enskilda servicestället skall nå framgång. Den första är att kunderna i närområdet väljer att använda befintliga serviceanläggningar. Den andra att turisttillströmningen till Gotland fortsätter eftersom denna genererar en tillkommande omsättning för alla serviceanläggningar på ön.

Marknadens aktörer har under programperioden efterfrågat stöd från det offentliga vid nyetableringar av serviceställe. I dessa fall har Region Gotland, i enlighet med förordningen om stöd till kommersiell service (SFS 2000:284) och med stöd av regionalt serviceprogram, ekonomiskt bidragit till de nyetableringar som skett. Marknadens aktörer har inte efterfrågat stöd avseende lönsamhetshöjande insatser vilket stödjer antagandet att befintliga serviceanläggningar kan drivas på marknadsmässiga villkor.

¹ SFS (2000:284) om stöd till kommersiell service, med senare ändringar

3 Avgränsning

Den geografiska avgränsningen av programmet är Gotlands län med undantag för Visby tätort. Avseende serviceslag har programmet avgränsats till att omfatta dagligvaror och drivmedel samt service som kan stärka dessa. Exempel på sådan service är apoteksvaror, post, systembolagsvaror, grundläggande betaltjänster. Programmet omfattar endast utbudet av kommersiell service, enskilda individers tillgång till kommersiell service behandlas inte i programmet.

4 Kopplingar till andra program

Det regionala utvecklingsprogrammet (Vision 2025) utgör grunden för alla övriga program på Gotland även det regionala serviceprogrammet. Finansiering av insatser i det regionala serviceprogrammet 2014-2020 hanteras gemensamt genom det näringslivspolitiska programmet, landsbygdsprogrammet och kommande Leader - CLLD program.

5 Partnerskap

Det regionala serviceprogrammet 2014-2020 fastställs av regionstyrelsen i Region Gotland, därmed säkerställs Region Gotlands deltagande och engagemang i programarbetet. Programmet presenteras för det regionala partnerskapet som innehåller representanter för de offentliga/privata/ideella sektorerna, för information om deltagande organisationer se bilaga 1. Region Gotland kommer årligen av avrapportera utfallet av programarbetet till partnerskapet. Eftersom planering av programmets konkreta insatser görs en gång per år för det närmaste kommande året, ges partnerskapet möjlighet att påverka innehållet i kommande års handlingsplaner.

6 Tillgänglighet till kommersiell service på Gotland

Tillväxtnanalys har i delrapporten ”Utvärdering av regionala serviceprogram 2009-2013” jämfört utvecklingen av tillgängligheten till kommersiell service i Sverige mellan 2007 och 2012. Tillgängligheten mäts som den tid det tar att med fordon ta sig till närmaste serviceställe. Enligt statistiken har tillgängligheten på Gotland förbättrats under denna period. Antalet individer i gruppen som har mellan 5-10 minuter till närmsta serviceställe har minskat med 78 stycken och uppgår till 12 257. Antalet individer i gruppen som har mellan 10-20 minuter till närmsta serviceställe har minskat med 163 stycken och uppgår till 1 922. Eftersom utbudet av kommersiell service förändrats marginellt under perioden bedöms förändringarna bero på den omflyttning som skett på den gotländska landsbygden.

Tillgänglighet till dagligvarubutiker/tankstationer år 2007 och 2012 per län. Antal personer.

Län	Befolkning* 2011	5 - < 10 minuter			10 - < 20 minuter			20 - <30 minuter		
		2007	2012	Förändr.	2007	2012	Förändr.	2007	2012	Förändr.
Stockholm	2 082 328	51 586	58 596	7 010	7 912	10 628	2 716			0
Uppsala	337 668	34 728	37 234	2 506	5 376	6 564	1 188	104	94	-10
Södermanland	272 511	32 508	30 660	-1 848	6 605	5 745	-860	8	11	3
Östergötland	430 228	36 178	37 052	874	8 094	9 102	1 008	137	142	5
Jönköping	337 160	32 456	34 131	1 675	5 729	7 024	1 295	17	21	4
Kronoberg	184 654	22 937	23 384	447	3 298	3 936	638			0
Kalmar	232 883	23 014	23 501	487	3 660	5 370	1 710	2	3	1
Gotland	57 308	12 335	12 257	-78	2 085	1 922	-163			0
Blekinge	152 396	13 143	11 578	-1 565	685	845	160			0
Skåne	1 252 122	49 194	53 684	4 490	483	684	201			0
Halland	301 675	23 835	23 414	-421	1 634	2 018	384			0
Västra Götaland	1 569 428	123 000	124 928	1 928	13 030	15 298	2 268	70	60	-10
Värmland	272 697	30 626	30 141	-485	6 888	10 068	3 180	60	47	-13
Örebro	281 466	22 916	25 177	2 261	4 488	4 976	488	28	94	66
Västmanland	254 235	20 312	20 746	434	3 401	3 202	-199	10	4	-6
Dalarna	276 565	28 780	27 897	-883	5 671	6 177	506	318	244	-74
Gävleborg	276 105	24 294	24 546	252	6 093	6 774	681	202	202	0
Västernorrland	241 966	23 450	23 751	301	8 271	9 689	1 418	271	315	44
Jämtland	126 090	15 963	15 254	-709	6 892	7 619	727	951	1 016	65
Västerbotten	259 555	25 415	26 207	792	13 928	13 630	-298	1 675	1 604	-71
Norrbottnen	248 210	18 663	19 232	569	10 013	11 840	1 827	1 907	2 353	446
Riket	9 447 250	665 333	683 370	18 037	124 236	143 111	18 875	5 760	6 210	450

* Exklusive skärgårdsbefolkning.

Källa: Delfi Marknadspartner, Tillväxtnanalys bearbetning

Om ovanstående siffror för Gotland omräknas till procent har 75,3% av befolkningen mindre än 5 minuter till närmsta serviceställe, 21,4% mellan 5-10 minuter och 3,3% av befolkningen mellan 10-20 minuter till närmsta serviceställe. Vid antagande att man kan färdas i en hastighet av 70 km/tim innebär det att 75,3% av befolkningen har mindre än 6 kilometer till närmaste serviceställe, 21,4% mellan 6-12 kilometer och 3,3% mellan 12-24 kilometer till närmaste serviceställe.

Befolkning		< 5 minuter		5 - < 10 minuter		10 - < 20 minuter	
Län	2011	antal	%	antal	%	antal	%
Gotland	57 308	43 129	75,3%	12 257	21,4%	1 922	3,3%

Gotland är speciellt i jämförelse med många andra län i Sverige eftersom ett stort antal turister besöker länet varje år. På framförallt sommarmånaderna har ön många besökande, under 2013 var antalet besökande cirka 700,000² personer vilket motsvarar cirka 12 gånger den bofasta befolkningen på 57,241³ invånare. Tillströmningen av turister är viktig eftersom den genererar en tillkommande omsättning för alla serviceställen på ön. Likaså är utbudet av kommersiell service viktigt för att kunna attrahera besökare till den gotländska landsbygden.

Serviceställens lokalisering på den gotländska landsbygden är i stort sett densamma avseende dagligvaror och tankstationer. Flertalet tankstationer på landsbygden är lokaliserade vid en befintlig dagligvarubutik. Den geografiska spridningen av serviceställe framgår av bilaga 2-3.

Vid utgången av 2013 fanns dagligvarubutiker på sexton orter runt om på den gotländska landsbygden. I fyra orter fanns mer än en butik medan i övriga tolv endast en butik. I de större tätorterna Hemse, Slite, Klintehamn och Roma, där det finns mer än en dagligvarubutik och ett större kundunderlag i närområdet, förväntas ingen försämring av tillgängligheten ske under programperioden. I övriga tolv orter, där det endast finns en butik, finns en risk för att någon butik försvinner och att tillgängligheten i området därmed försämras.

Vid utgången av 2013 fanns tankställen på femton orter runt om på den gotländska landsbygden. I tre orter fanns mer än ett tankställe medan i övriga tolv endast ett tankställe. I de större tätorterna Hemse, Slite, och Roma, där det finns mer än ett tankställe och ett större kundunderlag i närområdet, förväntas ingen försämring av tillgängligheten ske under programperioden. I övriga tolv orter, där det endast finns ett tankställe, finns en risk för att något tankställe försvinner och att tillgängligheten i området därmed försämras.

Sammantaget bedöms att nuvarande tillgänglighet till både dagligvarubutiker och tankstationer är god. Gotland är ett av sex län i Sverige där ingen individ har mer än 20 minuter till närmsta serviceställe. Marknadens aktörer har inte efterfrågat stöd avseende lönsamhetshöjande insatser under föregående programperiod vilket indikerar att det finns förutsättningar för att nuvarande tillgänglighet kan bestå på marknadsmässiga villkor. En förutsättning för detta är att kunderna i närområdet fortsätter att använda befintliga serviceställen och att antalet turister till Gotland inte drastiskt minskar.

Som nämnts ovan bedöms tillgängligheten till kommersiell service under programperioden kunnas upprätthållas på marknadsmässiga villkor. Det finns dock en risk att tillgängligheten försämras om något serviceställe på en ort där det endast finns ett serviceställe försvinner. Om detta inträffar under perioden kan det finnas behov av offentligt insatser för att upprätthålla befintlig tillgänglighet.

² Passagerarstatistik från Destination Gotland och Swedavia

³ Gotland i siffror 2013

7 Mål för perioden 2014-2020

Målsättning för perioden 2014-2020 är att,

- 100 % av den gotländska befolkningen har mindre än tjugo minuter till närmsta serviceställe.
- andelen individer som har mellan 10-20 minuter till närmsta serviceställe inte ökar under perioden.

8 Insatser och prioriteringar

Om inga förändringar i utbudet av dagligvarubutiker och tankstationer sker under programperioden kommer programmets målsättning att uppnås. Beslut om eventuella förändringar i utbudet av dagligvarubutiker och tankstationer tas av enskilda näringsidkare varför eventuella insatser under programperioden måste initieras av dessa. Ett minskat utbud av serviceställen kan minska tillgängligheten i negativ riktning, därför är insatser som motverkar att serviceställen läggs ned prioriterade under programperioden.

Enligt Tillväxtverkets riktlinjer skall identifiering och planering av programmets konkreta insatser göras en gång per år för det närmaste kommande året. För att öka kunskapen om hur enskilda näringsidkare, som bedriver dagligvaruhandel på den gotländska landsbygden, ser på framtiden kommer varje näringsidkare besökas/intervjuas under 2014. Undersökningens resultat kommer att skall ligga till grund för kommande års handlingsplaner.

Under programperioden kommer i första hand följande serviceställe/insatser prioriteras vid bedömning av bidrag till kommersiell service.

- Serviceställe där avståndet till närmaste serviceställe överstiger 10 kilometer och som har låg lönsamhet samt liten förmåga till självfinansiering av åtgärder.
- För dessa prioriteras i första hand insatser för minskad energiåtgång i verksamheten.

Det finns i dagsläget kompetens och kapacitet i det företagsfrämjande systemet för att hantera initiativ och insatser som efterfrågas av enskilda näringsidkare.

9 Hållbar utveckling

Programmet har avgränsats till att gälla insatser för enskilda näringsidkare, enskilda individers tillgång till kommersiell service omfattas inte av programmet. Eftersom insatser inte riktas till enskilda individer kommer tillgängligheten till kommersiell service, mätt som avstånd till närmaste serviceställe, vara likvärdigt för alla individer i samhället. För att bidra till minskad påverkan på miljön kommer insatser som minskar energiåtgången hos de enskilda serviceställen prioriteras i programmet.

10 Uppföljning/utvärdering

Region Gotland ansvarar för uppföljning och utvärdering av programmet. För att utvärdera och mäta programmets måluppfyllelse används Tillväxtanalys mätning av tillgängligheten till kommersiell service i Sverige. Uppföljning av insatser riktade till enskilda serviceställen görs utifrån en bedömning av det enskilda serviceställets förmåga att överleva på sikt.

Medlemmar i Regionala partnerskapet

Almi Företagspartner

Arbetsförmedlingen

Fiskeriservice Gotland ek förening

Företagarna

Gotlands bildningsförbund

Gotlands Idrottsförbund

Gotlands näringslivs- etablerings AB (GNEAB)

Gotländska utvecklingsbolag i samverkan ek förening (GUBIS)

LO

LRF

Länsbygderådet

Länsstyrelsen

Naturskyddsföreningen Gotland

Region Gotland

Röda korset

Skogsstyrelsen

Tillväxt Gotland

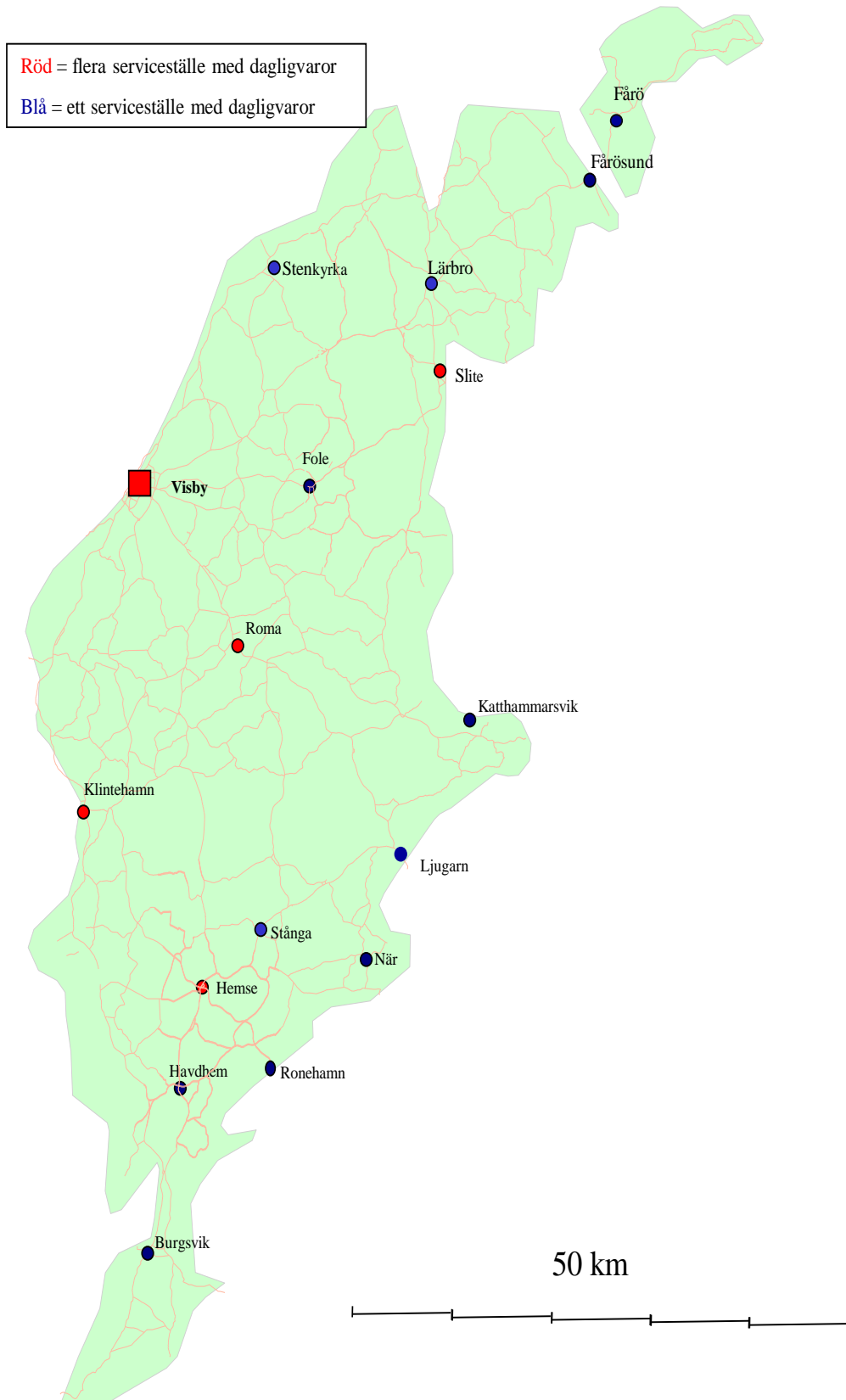
Ung Företagsamhet

Uppsala Universitet Campus Gotland

Östsvenska Handelskammaren

Utbud av dagligvaror 2013

Bilaga 2

Utbud av drivmedel 2013

Bilaga 3

